

ROMAN ÇOCUKLARIN OKUL BAŞARISIZLIĞINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Prof. Dr. Hacer Tor
Gazi Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Sosyoloji Bölümü
hacertor59@gmail.com

Özet

Son yıllarda yapılan araştırmalarda Romanların Türk Toplumunda en dezavantajlı gruplar olduğuna işaret edilmektedir. Romanların yaşadığı temel sorun alanları olarak istihdam, barınma ve eğitim üzerinde durulmaktadır. Eğitime erişimde dezavantajlı gruplardan biri de roman çocuklarının olduğundan söz edilmektedir. Roman çocuklar arasında okulu terk etme oranının yüksek olduğu ve devamsızlığın sıkça görüldüğü, üst sınıflara geçmiş çocukların okuma yazma bilmediği gözlemlenmektedir. Roman çocukların eğitim durumları ve sorunları üzerine yapılan çalışmaların sayısı yok denecek kadar azdır bu çalışma bu çocukların eğitimde karşılaştıkları sorunları ortaya çıkarmak amacıyla planlanmıştır. Çalışma, Çorum İlinin Sungurlu ilçesinde roman çocukların devam ettiği okullarda görev yapan öğretmenler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma da nitel araştırma desenlerinden durum çalışması (casestudy) deseni kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada roman çocukların okula devamlarında, ödevlerini yapmada, okula istekli gelmelerinde ve velilerle iletişim kuramadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Roman çocuk, eğitim, sorun.

TEACHERS' VIEWS ON ROMANY CHILDREN'S FAILURE IN SCHOOLS

Abstract

Research conducted in recent years indicates that Romanies are the most disadvantaged group in Turkish society. Employment, accommodation and education are highlighted as the major fields in which Romanies encounter problems. Romany children are mentioned as one of the disadvantaged groups in having access to education. It is often observed that those children have high rates of dropout, high levels of attendance problems in schools and that they are illiterate even if they are in upper grades. The number of studies on Gypsy children's educational status and their problems is scarce. This study aims to exhibit the problems those children encounter in education. This study was conducted with teachers teaching in schools Gypsy children attended in Sungurlu district of Çorum. The study employs the design of case study, which is one of qualitative research designs. Semi-structured interview forms were used in collecting the data. It was concluded that Romany children had problems in school attendance, doing their homework, willingness to come to school and in communicating with their parents.

Keywords: Romany children, education, problems.

GİRİŞ

Türkiye’de genel olarak Çingener/Romanlar olarak ifade edilen topluluk isimleri, Mutrip, Elekçi, Poşa, Cano, kevlî, Lom, Kalo, Sinto, adlarıyla da bilinen bir çok isimden bazılarıdır. Bu isimler bölgesel ya da ülkesel olarak farklılık gösterirken, Farsça’da Çingene için "kevlî" kelimesi kullanılmaktadır(Sal, 2009).Roman ve Çingene kavramları aslında aynı halkı tarif etmek için kullanılan isimler olsa da yaygın toplumsal kabule göre "Roman" ismi daha olumlu çağrışımlar yaptığı için bu çevreler ağırlıklı olarak kendilerine "Roman" şeklinde hitap edilmesinden herhangi bir rahatsızlık duymamaktadır. Kırsal kesimde ise bu topluluk, halk arasında daha çok "Çingene" ismiyle anılmaktadır(Demirhan, 2012).Romanların büyük bölümü gelenek, göreneklerini ve topluluklarının yönetim biçimlerini

korunmuştur. Roman ailelerindeki hayat, ahlaki ve geleneksel normlar tarafından belirlenmekte, kadınlar, erkekler, çocuklar, yaşlılar bu normlar çerçevesinde aile içerisindeki rolleri üstlenmektedirler (Sal, 2009).

Türkiye'deki Romanları yerleşik ve göçer olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Romanların yerleşik olan bölümü kentlerin kenar bölgelerinde, varoş semtlerde, yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadırlar. Türkiye'de yaşayan Çingenerlerin pek çoğu anadilleri olan "Romani" diliyle konuşmakta ve iletişim kurmaktadır(Akkaya, 2011). Geleneksel roman meslekleri ise demircilik, bakırcılık, kalaycılık, sepetçilik, elekçilik, altın arayıcılığı, seyislik, şifacılık, falcılık, ayı oynatıcılığı,akrobatlık, müzisyenlik, çengilik, bohçacılık, gemi yapımıcılığı, oymacılık, madencilik, kâhinlik, dilencilik ve nalbantlık vs.dir (Unicef, ty). Son yıllarda yapılan bazı çalışmalar sonucunda Romanların Türk toplumunun önemli bir dezavantajlı grubunu oluşturduğu gerçeği ile karşılaşmıştır. Büyük bir bölümünün yoksulluk içinde yaşamlarını sürdürmesi yanında Romanların ayrıca istihdam, barınma ve eğitim ve sağlık konularında da büyük mağduriyet yaşadıkları ortaya çıkmıştır(Demirhan, 2012).

Romanların yaşadıkları yerler, suç ve düzensizlik açısından adı kötüye çıkan yerler olarak algılanmaktadır.Romanlar, yoksullukları, eğitimsizlikleri, bilgi ve sosyal becerilerden yoksun oluşları, kamu görevlilerinden, profesyonellerden, olası işverenlerden ve başkalarından ayrımcı muamele görme korkusu gibi nedenlerden dolayı mahallelerinde ayrılmada, kamusal yaşama katılmada, kamu hizmetlerinden yararlanmada ve yetkililere yaklaşımda güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bütün bu koşulların Roman çocuklar ve gençler üzerinde ciddi etkileri olmaktadır(Unicef,ty).

Yapılan çalışmalar Roman çocuklarının çok ciddi eğitim problemleri olduğuna işaret etmektedir. Bu problemler; okulu terk etme oranlarının yüksek olması, oranının çok sık devamsızlık yapmaları ve okuma-yazmayı sökmeye zorluk çekmeleridir. Ayrıca Roman topluluklarının eğitime gereken değeri vermedikleri ve çocuğun okullu olmasının Roman toplumlarında artı bir değer ifade etmediği de öne sürülen iddialar olarak çalışmalara yansımıştır. Roman çocukların okulu terk etmesinde en önemli sebeplerin başında ekonomik yetersizlikler gelmektedir. Ailenin ekonomik yetersizliği Roman çocukların okuldan ayrılıp bir işte çalışmasına neden olmaktadır. Bunun yanında Roman çocukların okul harçlığı bulamaması, okul masraflarını karşılayamaması da okuldan ayrılması için bir neden olmaktadır. Roman çocukları eğitim öğretim ortamlarından uzaklaştıran bir diğer sebep ise okulda dışlanmanın yaşanmasıdır (Diktaş, Deniz ve Balcıoğlu, 2026).

Hiç kuşkusuz, eğitim hakkı, başta çocuklar olmak üzere her insanın en temel hakkıdır. Bu anlamda eğitim hakkının bir kamu hakkı olan ekonomik ve sosyal haklar içinde olduğu, çocuğun kişiliğine, kendisini ilgilendiren konularda kendisini ifade etme hakkına, fiziksel ve kişisel onuruna saygıyı da içerdiği görülmektedir. Çocuğun insan haklarının yaşama geçmesi, doğuştan gelen insanlık onurunun korunması, bütüncül gelişimi ve potansiyelini gerçekleştirme eğitimi yoluyla sağlanabilir. Eğitim ayrıca, kimlik ve bağlılık duygusunun gelişmesi, sosyalleşme ve başkalarıyla etkileşimin belirli değerlerle uyum içinde gerçekleşmesi ve çevreyle etkileşimin sağlanmasının da aracıdır(MEB, 2011).

Eğitime erişimde dezavantajlı gruplardan biri de Roman çocuklardır. Bu çalışma Roman çocukların okul başarısızlığına ilişkin öğretmenlerin görüşlerini incelemek amacıyla planlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma nitel desende oluşturulmuş ve yürütülmüştür. Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılır ve algılar ile olaylar doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Çalışma Grubu

Bu çalışmaya 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Çorum İlinin Sungurlu İlçesinde Roman çocukların çoğunlukla devam ettikleri okullarda görev yapan dokuz tane branş öğretmeni katılmıştır. Öğretmenlerin ikisi kadın yedi tanesi erkektir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular uzman görüşü olarak hazırlanmıştır. Görüşmeler roman öğrencilerin çoğunlukta olduğu okullarda görev yapan öğretmenlerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşme formunda yer alan ve öğretmen adaylarına yöneltilen sorular şu şekildedir:

- Roman çocukların okulda başarısız olma nedenleri,
- Roman çocukların okula devam edememe nedenleri,
- Roman çocukların velileri ile yaşanan sorunlar,
- Roman çocukların okul hayatında başarılı olabilmesi için neler yapılabilir,
- Roman çocukların sosyal dışlanma sorunlarının nasıl çözüleceğine ilişkindir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler; nitel araştırmalarda sıklıkla tercih edilen içerik analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen sonuçlar bulgular kısmında değerlendirilmiştir.

1-Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Roman Çocukların Okulda Başarısız Olma Nedenlerine İlişkin Görüşleri

"Öğretmenler roman çocukların; dersleri düzenli takip etmemeleri ve ciddiye almamaları, ailelerin çocuklarına karşı ilgisiz olmaları, okula düzenli gelmemeleri, okul dışında çalışmaları, okula geç yaşta başlamaları, eğitimden beklentilerinin az olması, yanlış arkadaş seçimi, hedef belirsizliği nedenlerinden roman okulda başarısız olduklarını belirtmişlerdir."

Görüldüğü gibi Roman çocuklarının okulda başarısız olmalarını etkileyen pek çok neden bulunmaktadır. Genç, Taylan ve Barış'ın (2015) yaptıkları çalışmada Roman çocukların okul başarısızlıklarında kaliteli okullara erişememe, ders araç ve gereçlerinin yetersiz olması, ders çalışma imkanlarının az olması, etraflarında eğitilmiş kişilerin az olması, ilgisizlik, sosyal dışlanma, hedef belirsizliği, çocukların küçük yaşlarda çalıştırılması üzerinde durulmaktadır.

2- Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Roman Çocukların Okula Devam Edememe Nedenlerine İlişkin Görüşleri

"Öğretmenler roman çocukların okumaya karşı isteksiz olması, ailenin gerekli önemi göstermemesi, çocukların bir işte çalışıyor olması, etrafında okulu terk etmiş arkadaşlarının bulunması, Okulun Roman çocuklar için sıkıcı bir ortam oluşturmasından dolayı okula devamsızlık yaptıklarını belirtmişlerdir."

Dünyada ve Türkiye'de çocukların okul devamsızlıkları ve okulu bırakmaları ciddi bir sorundur. Öğrencilerin okulu bırakmasının en ciddi ön habercilerinden biri olan devamsızlık faktörü bu noktada önem kazanmaktadır. Erken yaşlarda sıklıkla devamsızlık yapılması öğrencinin okul başarısını da olumsuz etkilemekte, aldıkları eğitimin kalitesinin düşmesine neden olmakta ve ilerleyen dönemler için telafisi zor olumsuzluklara neden olmaktadır. Çocukların okula devam etmemelerinin altında yatan bazı nedenler bulunmaktadır bunlar; ailevi nedenler, sağlık kaynaklı nedenler ve okul kaynaklı nedenlerdir (Uzun ve Bütün,2015). Ülkemizde roman öğrenciler arasında okula devamsızlığın büyük bir sorun olduğu görülmektedir. Okula devamsızlık düşük akademik başarı, okula uyum ve okul bırakma gibi sorunları beraberinde getirmektedir. Bu durum Romanların eğitim sisteminin dışında kalmasına ya da eğitim sürecinde başarısız olmasına neden olmaktadır (Akkan, Deniz ve Ertan 2011).

İzmir’de yapılan bir araştırmada; Roman vatandaşların yoğun olduğu bir okulda okul mevcudu 275’dir ve okula devam eden öğrencilerin sayısı ise 36’dır bu sayı roman çocukların okula devamlarında ne kadar büyük sıkıntı olduğunu göstermektedir. İzmir’de 300 bin civarındaki Roman yurttaşın büyük bir kısmının ilköğretim seviyesindeki çocuklarının devamsızlık sorunuyla mücadele edilmektedir. Roman çocukların okula devamlarını sağlayabilmek amacıyla sosyal içermenin desteklenmesi projesi (SİROMA) başlatılmıştır ancak çocukların devamsızlık sorununu çözememiştir (İşler, 2017). Türkiye’ de Roman çocukların okula devamlarını sağlamak amacıyla pek çok yerde projeler ve çalışmalar başlatılmış ve devam da etmektedir ancak istenilen sonuçlara ulaşılmadığı da görülmektedir.

3-Öğretmenlerin Roman Çocukların Velileri İle Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşleri

“Öğretmenler roman çocukların velileri ile yaşadıkları sorunları şöyle dile getirmişlerdir; velilerin okula ilgisiz olmaları, çocuklarını yeteri kadar takip etmedikleri, çocukların temizliği beslenmeleri konusunda gereken önemi göstermedikleri, okulu sadece yardımlar nedeniyle bir kazanç kapısı olarak görmeleri, toplantılara katılmamaları ve çocukların okula eksik ders araç ve gereçleriyle gelmeleridir.”

Hiç şüphesiz ailenin, çocuğun sosyal uyum ve kişilik gelişiminde olduğu kadar, okul başarısı üzerinde de çok büyük rolü olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Öğrencinin hızlı gelişiminin olduğu ve kişilik özelliklerini yerleştirdiği ilk çocukluk evresi başta olmak üzere ilerleyen evrelerde de aile ortamı eğitsel açıdan çok önemlidir. Ailenin eğitsel ortamı, öğrencinin okulda öğrendiklerini pekiştirebilir ya da köreltebilir (Dam, 2008). Ev ve okul ortamı, çocukların gelişiminde belki de en etkili ve destekleyici çevrelerdir. Bu nedenle araştırmacılar, son yıllarda, öğrencinin okul başarısında ailelerin rollerine artan sıklıkta değinmektedir. Genellikle araştırmalarda konuya iki ayrı yönden yaklaşılmaktadır. Bunlardan ilki, aile öğretmen iletişimi ve ailelerin okul toplulukları ile okuldaki kurumsal etkinliklere katılımını kapsamaktadır. İkincisi ise, çocukların akademik gelişimleri ile ilgili olarak ailenin ev ödevlerinde yardım etmesi, çocuğun bakımı gibi davranışların araştırılmasına yöneliktir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010).

Yapılan çalışmalarda Roman topluluklarının eğitime gereken değeri vermedikleri ve çocuğun okullu olmasının Roman toplumlarında artı bir değer ifade etmediğini de öne sürülen iddialar bulunmaktadır (Diktaş, Deniz ve Balcıoğlu, 2016). Dolayısıyla bu nedenlerden dolayı Roman veliler çocukların okullarına devam durumlarını takip etmeyebilmekte ve çocukların okullarda başarılı olabilmesi için derslerini takip edip yardımcı olamamaktadırlar.

4-Öğretmenlerin Roman Çocukların Okul Hayatında Başarılı Olabilmesi İçin Neler Yapılabileceğine İlişkin Görüşleri

“Öğretmenler Roman çocukların okulda başarılı olabilmeleri için; anne-babaların bu konuda eğitilmeleri ve bilinçlendirilmesi, çocukların okula devamının sağlanması, veli-öğretmen işbirliğinin sağlanması, öğretmenlerin Roman çocuklarla daha çok ilgilenmesi, bu çocukların sanata yatkınlığının değerlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.”

Başarı kavramı ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. “öngörülen hedefe belirlenen sürede ve istenilen kalitede ürün ile ulaşma” şeklinde tanımlanmaktadır. Ulaşılan düzey ise öğretmenlerin gözlemlerine ve süreçte yaptıkları çeşitli testlere dayalı olarak verilen belirli aralıktaki puanlarla tanımlanmaktadır. Ancak, literatür incelendiğinde; akademik başarıyı etkileyen birçok değişkenden söz edildiği görülmektedir. Bunlardan bazıları, öğrencinin zihinsel kapasitesi, duyuşsal özellikleri, bilişsel ve öğrenme stilleri gibi bireysel farklılıklar, öğretim hizmetinin niteliği, öğrencinin sosyo-ekonomik durumu, öğretmen niteliği, sınıf ya da okul koşulları, sosyal beceriklilik, kendine güven,düzenli bir aile hayatıdır (Gündüver, Gökdaş,2011). Görüldüğü gibi Roman çocukların okulda başarılı olabilmeleri için öğretmenler Roman anne-babaların çocuklarının eğitimi konusunda bilinçlendirilmesi, öğretmenlerin Roman çocuklarla daha çok ilgilenilmesi, okul ve ilişkisinin kurulması ve Roman çocuklarının sanata yatkınlığından dolayı eğitimlerinin bu yönde devam etmesini önermektedirler. Toplumda dezavantajlı gruplar olarak değerlendirilen Romanların okula erişimlerinde de bir takım sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlara çözüm olabilmek amacıyla çeşitli projeler yürütülmektedir TOG (Toplum Gönüllüleri Vakfı) bünyesinde başlatılan “Sevginin Ritmi” projesi bu anlamda önemli gibi görünmektedir proje aşamasında olumlu yanıtlar alınmış çocukların okula daha istekli geldikleri görülmüştür. Bilindiği gibi

Türkiye’de Romanlar arasında müzisyenliğin itibarlı uğraşlardan sayıldığı bilinmektedir TOG projeside bundan hareket etmektedir. Romanların kendi alt kimliklerinden koparılmaksızın, toplumdan dışlanmadan toplumla bütünleşebileceğini kanıtlamaya çabalayan projede, müziğe yatkınlığı ülkedeki tüm toplumsal kesimler nezdinde kabul edilen Roman kökenli öğrenciler, müzik üzerinden, hem de Roman müziği üzerinden toplumla kaynaştırılmaya uğraşılmaktadır(Dural,t.y.).

5-Öğretmenlerin Roman Çocukların Sosyal Dışlanma Sorunlarının Nasıl Çözüleceğine İlişkin Görüşleri

“Öğretmenler; Roman öğrencilerin sosyal dışlanma sorununun önlenmesi için öğrencilerin bir bütün olarak tutulmasını, çocukların başarılı olabileceklerine inandırılmaları, toplumun romanlara karşı olan ön yargılı tutumlardan vazgeçilmesini, okulda Roman öğrencilerle normal öğrencilerin kaynaştırılması ve öğrencilerin birlik ve bütünlük içinde olmalarının sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir.”

Sosyal dışlanma “belirli kişilerin toplumun kenarına itilerek, yoksulluğu veya temel yeterliliklerinin yanı sıra hayat boyu eğitim fırsatının olmaması veya ayrımcılık nedeni ile katılımcı olamadığı süreç” olarak algılanmaktadır. Bu durum onları istihdamdan, gelir elde etme ve eğitim fırsatının yanı sıra sosyal ve toplumsal ağlara ve etkinliklere katılımdan uzaklaştırır (Anonim. 2010). Romanların yaşadıkları ülkelerden bağımsız olarak çoğunlukla sosyal dışlanma ve düşük sosyo-ekonomik seviye ile karşı karşıya olduğu yer almaktadır. Barınma, eğitim, istihdam ve diğer ihtiyaçlara erişimdeki yetersizliğin yanı sıra, Romanlar, sağlık hizmetlerine erişimde engellerle karşılaşmakta; sosyal içermede eksiklik ve kimi zaman ayrımcılık sebebiyle bu hizmetleri yetersiz oranda kullanabilmektedirler (Ekmekçi,2015). Yaygın kullanımıyla “çingene” olarak adlandırılan Romanlar, sahip oldukları dikkat çekici kişilik özellikleri kadar kentsel ve kırsal alanlar içerisinde sürdürdükleri yaşamları, iktisadi faaliyetleri, eğitim yaşantısındaki konumları ve istihdam süreçleri ile de sosyal politikaların ilgi alanına giren dezavantajlı gruplar içerisinde marjinal bir kitleyi teşkil etmektedirler. Romanları yaşadıkları sosyal dışlanma konusunda farklı kılan nokta, diğer azınlık gruplar tarafından da sosyal dışlanmaya maruz kalmalarıdır. Anadolu coğrafyasına 10. yüzyıl civarında göç etmiş olan Romanlar, o tarihten bu yana gerek kültürleriyle gerek sıra dışı yaşamlarıyla toplumun ayrılmaz bir parçası ola gelmişlerdir. Geçmişten günümüze birtakım önyargılar ile yaklaşılan Romanlar, sosyal dışlanma başta olmak üzere, yoksulluk, işsizlik, barınma, temel hak ve hizmetlere erişememe ve bunlardan yararlanamamagibi pek çok sorunla birlikte yaşamlarını sürdürmüşlerdir (Çetin,2017).

Öğretmenler Roman öğrencilerin sosyal dışlanma sorununun çözülmesinde önerilerde bulunurken önemli bir noktaya temas etmişlerdir. Bu da Roman vatandaşlara karşı toplumun ön yargılı olmasıdır. Ön yargıların ve mağduriyetlere karşı Romanlar 2000’li yıllarda sivil toplum kuruluşları altında örgütlenmeye başlamışlar akademik çevreler konuya dikkat çekmeye başlamışlar ve projeler sürdürülmektedir. Bu projelerden bir tanesi WYG Türkiye liderliğindeki Project Group, Archidata, ANFE ve Romanian Roma National Agency konsorsiyumu tarafından “Romanların Yoğun Olarak Yaşadığı Alanlarda Sosyal İçermenin Desteklenmesi için Teknik Destek” Projesidir. Kasım 2015-Ekim 2017 tarih aralığında 2 yıl süre içerisinde uygulanacak olan proje, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Sağlık Bakanlığının (SB) işbirliği ile yürütülmektedir (Kılınc, Janesovski ve Bozhanova, 2016).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Trakya Üniversitesi, Roman Dili ve Kültürü Araştırma Enstitüsü tarafından 2015 yılında yapılan çalışmada; Eğitim hakkı, başta çocuklar olmak üzere her insanın en temel hakları arasında yer aldığı ve Türkiye’de eğitim Anayasal bir hak olarak öngörülmüş ve yeni düzenlemelerle lise dâhil olmak üzere İlk ve orta öğretim zorunlu kılındığı üzerinde durulmuş ve Roman çocukların ilköğretim seviyesinde dahi okullara devamını sağlamada sorunlar yaşadıkları belirtilmiştir. Türkiye’de eğitim alanında dezavantajlı grupların içinde Roman çocukların ilk sırayı aldıkları rapor edilmiştir (Trakya.edu.tr). UNİCEF’in hazırladığı rapora göre; Romanların, örgün eğitimin sağlayabileceği yararlarla ilgili deneyimlerinin çok sınırlıdır. Bu nedenle pek çok Roman aile için kız ve erkek çocuklarının eğitimi öncelikli bir konu oluşturmamaktadır. Eğlence sektörü dışında Romanlar için başarılı rol modeller bulunmamaktadır. Başka alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da veriler etnik gruplar temelinde toplanmadığından,

Roman çocuklar arasındaki okula gitmeme, geç başlama, düzensiz devam ve okul terki gibi durumları sayısal olarak belirlemek, bu alanlarda zamanla ortaya çıkan iyileşmeleri veya bozulmaları saptamak olanaksızdır. Bununla birlikte, Roman çocukların okullaşma düzeyleri en düşük kalan çocuk kesimleri arasında yer aldığı söylenebilir. Milli Eğitim Bakanlığı 2011 yılında Roman çocukların eğitim sisteminde karşılaştıkları tıkanmaları belirlemek ve buna göre yoksulluğun Roman çocukların eğitime katılımları ve okullardaki performansı üzerindeki etkilerini hafifletecek bir eylem planı hazırlamak amacıyla çalıştay düzenlemiştir. Bu yenilikçi adım, UNICEF tarafından da desteklenen, eğitime erişimi ele alan ve Roman çocukların eğitim sistemi dışında kalma olasılıklarına eğilen bir çalışmanın ardından atılmıştır. Ne var ki, netleştirilmemiş, son haline getirilmemiş ve uygulanmamıştır.

Sonuç olarak; yapılan çalışmalara göre Roman çocukların eğitim sorunları çok boyutludur ve konu ile ilgili çalışmaların yeterli olduğunu söylemek pek mümkün değildir. Eğitim sistemi içerisinde Roman çocuklar içinde buldukları olumsuz koşullardan dolayı risk altındaki öğrenciler olarak değerlendirilmektedir. Risk altındaki öğrenciler; okul etkinliklerine katılmamakta, kendilerini okula ait hissetmemekte, disiplin ve devam sorunları bulunmakta, düşünmeden ve tepkisel olarak davranışlar sergileyebilmekte, arkadaş ilişkilerinde sorunlar yaşamakta, ailevi sorunları bulunmakta, uyuşturucu bağımlılığı ve suça yönelimde meyilli oldukları okula düzenli olarak devam edemedikleri bu yüzden okul yaşantılarında başarısız oldukları görülmektedir.

ÖNERİLER

- Ekonomik durumu kötü olan öğrenciler eğitim araç gereçleri açısından donanımlı hale getirilmeli,
- Roman öğrenciler eğitsel, sportif, kültürel etkinliklere ücretsiz dahil edilmeli bu sayede arkadaşlarıyla yakın ilişkiler kurmaları sağlanmalı,
- Sosyal medya ve farklı iletişim olanakları kullanılarak olumlu roman örneklerinin tanınırlık düzeyi artırılmalı rol modeller oluşturulmalı,
- Okullarda dezavantajlı öğrenci sayılarının tespiti yapılmalı ve bu okullara müstakil bütçe tahsis edilmeli,
- Okul bünyesinde roman öğrencileri özel yetenekleri(müzik, futbol vb.) doğrultusunda yönlendirecek ve yetenekleri açısından gerekli altyapıyı sağlamalarına imkan tanıyacak eğitim ortamı hazırlanmalı,
- Roman çocuklara eğitim veren eğitimcilere roman kültürünü tanıtıcı seminerler verilmeli,
- Roman çocukların aile büyüklerinden okuma yazma bilmeyenlere yönelik çocuğunun okulunda halk eğitim işbirliği ile kurslar açılmalı, veli öğrenci iletişimi güçlendirilmelidir.

Not: Bu çalışma 18-20 Mayıs 2017 tarihlerinde Antalya’da düzenlenen 8’inci Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresinde bildiri olarak da değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

Akkan, B.E. Deniz, M.B. ve Ertan, M.(2011). Sosyal dışlanmanın roman halleri, www.spf.boun.edu.tr/_img/1439798483_roman_kitap_tr.pdf adresinden alınmıştır.

Akkaya, Ö. (2011). Çingeneler: başka bir dünyanın insanları, *Global Media Journal Turkish Edition*, 2, 123-132.

Anonim, (2010). Türkiye’de Romanların durumu Türkiye’de çalışma ve insana yakışır iş koşulları sorunları. 18.05.2017 tarihinde Yönetici notu, ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7331&langId=tr. Pdf adresinden alınmıştır.

Çetin, I.B.(2017). Kimlikleriyle Romanlar: Türkiye'deki Roman vatandaşlara yönelik sosyal içerme ulusal strateji belgesi ve birinci aşama eylem planı'nın değerlendirilmesi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 1,85-112.

Dam, H.(2008). Öğrencilerin okul başarısızlığında aile faktörü. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14, 75-79.

Demirhan E. S. (2012). Roman çocuklara yönelik madde bağımlılığı ve suçu önlemede "bir tebessüm yeter" projesi: Yalova Örneği, Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.

Diktaş ,A. Deniz, A.Ç. & Balcıoğlu, M. (2015). Uşak'ta yaşayan romanların Türk eğitim sistemi içerisinde yaşadıkları problemler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*,4,1121-1142.

Dural,B. (t.y.). Alt kültür üzerinden toplumla bütünleşme çabası olarak "sevginin ritmi projesi" 19.05.2017 tarihinde www.academia.edu/.../ÇİNGENE_ROMAN_ALT_KÜLTÜRÜ_ÜZERİNDEN_TOPL...pdf adresinden alınmıştır.

Ekmekçi, E.E. (2015). Sağlık ve romanlara yönelik niteliksel bir çalışma. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 4, 141-149.

Erdoğan,Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*,3,399-431.

Genç, Y. Taylan, H.H.& Barış, İ.(2015).Roman çocukların eğitim süreci ve akademik başarılarıyla sosyal dışlanma algısının rolü. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 33, 79-97.

Gündüver, A. ve Gündaş, İ. (2011). İlköğretim öğrencilerinin seviye belirleme sınav başarılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 30-47.

İşler, M.(2017). İzmir'de eğitim yarası: Roman çocuklar okula neden gitmiyor. Egede SonSöz Gazetesi, 20.05.2017tarihinde.<http://www.egedesonsoz.com/haber/izmir-de-egitim-yarasi-roman-cocuklar-neden-okula-gitmiyor/952759>. Adresinden alınmıştır.

Kılınc, B. Janevski,V. Bozhanova, & G. Dersan, N.(2016).Romanların yoğun olarak yaşadığı yerlerde sosyal içermenin desteklenmesi operasyonu, el kitabı,20.05.2017 tarihinde <http://siromatr.net/Portals/0/Katilimci%20El%20Kitabi%20Kapak.pdf> adresinden alınmıştır.

MEB, (2011). Risk altındaki çocukların kaliteli eğitime erişimleri Roman çocuklar ve eğitim çalışmayı, İstanbul. 24.04.2017tarihinde <http://ysop.meb.gov.tr/dosyalar/diger%20calismalar/Risk%20altındaki%20cocuklar%20calistay%20raporu.pdf> adresinden alınmıştır.

Sal, A. (2009). *Türkiyede yaşayan çingenelerin sanatsal olarak ele alınışı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.

Uzun E.M. ve Bütün E. (2015).Roman çocukların okula devamsızlık nedenleri ve bu durumun çocuklar üzerindeki etkileri. Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitim Kongresi "Erken Müdahale" bildiri kitabı, 11-13 mayıs. Ankara, 315-328.

Unicef, (t.y.). Roman Çocuklar ve Gençler, www.unicef.org/sayfa.aspx?id=57 adresinden alınmıştır.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Romanların Zorunlu Eğitime Devamlarında Sorunlar(15-16 EKİM 2015). 24.04.2017 tarihinde <http://rae.trakya.edu.tr/news/romanlarin-zorunlu-egitime-devamlarinda-sorunlar-15-16-ekim-2015#.WSZYHSa1vmQ> adresinden alınmıştır.